

nostrae voluntatis huiusmodi transgressores poenis a nobis ut supra statutis submittantur.

15. Et quoniam saepe apud Sedem Apostolicam preces porrigi solent pro dispensatione matrimonii rati et non consummati, quae ut plurimum pro voto consultivo ad Congregationem S. R. E. cardinalium Concilii interpretum, vel nonnunquam ad aliquam Congregationem particularem deputatam a Romanis Pontificibus pro tempore remitti solent, ut huiusmodi instantiae ordine ac rite procedant, volumus ac mandamus, ut supplex libellus nobis, vel Romano Pontifici pro tempore exhibeatur, in quo plena, et accurata totius facti species contineatur, causaeque omnes in eo exprimantur, quae ad obtinendam petitam dispensationem conducere posse a supplicante censentur, ut Romanus Pontifex, eo lecto, et mature considerato, secum deliberare possit, an petitionem reiiciat, vel eius examen alicui ex dictis congregationibus committat, a qua posteaquam suum votum consultivum editum fuerit, a secretario eiusdem Congregationis totius negotii series exacte Romano Pontifici pro tempore referatur, qui pro sua prudentia iudicabit, an Congregationis resolutio sit approbanda, vel potius totius causae examen alteri Congregationi, vel tribunali, prout eidem Pontifici videbitur, rursus committendum.

16. Demum volumus ac decernimus. Omissis et cet. Volumus autem. Omissis et cet.

Nulli ergo. Omissis et cet.

Datum Romae apud S. Mariam Maiorem tertio nonas Novembris anno Incarnationis dominicae millesimo septingentesimo quadragésimo primo, Pontificatus nostri anno secundo.

17. « Ut ea quae in allata const. Ben. XIV, prae-

scripta sunt, ad unguem impleri queant, S. C. Conc. eam, quae sequitur, instructionem edidit, soletque ad episcopos in casibus peculiaribus remittere. Nos heic nostro lectori eam exhibere non incongruum existimamus. »

NUM. IV

INSTRUCTIO

edita a S. Congregatione Concilii die 22 Augusti 1840
pro confectione processus in causis matrimonialibus.

Cum moneat Glossa (*in cap. fin. de frig. et malef.*) in causis matrimonialibus omnem cautelam esse adhibendam propter periculum animarum, quod et docuit Sanchez (*de matrim. lib. 7, disp. 107*) et card. Argenvilliers (*in dissert. matrimonii relat. inter vota Constantini P. 5, vel ult. num. 16*) plura hinc a sacris canonibus sancita sunt, ut tutum ac rectum iudicium efformari queat. Ad removendas vero fraudes, quae coniugum malitia vel collusionem saepe oriebantur s. m. Ben. XIV (*in const. Dei Miseratione*) processum conficiendum esse praecepit sub poena nullitatis omnium actorum, ut probationibus undequaque accuratissime cumulatis in causis huiusmodi omnium gravissimis, in quibus agitur de Sacramenti validitate vel nullitate, ac de dissolvendo vinculo matrimoniali, iudices in proferendo iudicio tuti conquiescere possent. At quia saepe in hoc difficillimo processu acta minus recte et apte ad veritatem eru-

dam conficiebantur, S. Congregatio saepius instructiones edidit, ac normam praescripsit quam episcopi sequerentur.

Cum itaque in huiusmodi causis non de iure alterutrius partis tantum, sed praecipue Sacramentali vinculo dissolvendo agatur, processus acta non ad instar aliorum iudiciorum, praesertim civilium, sed iuxta ss. canones, citatam s. m. Bened. XIV, constitutionem, et praesentem instructionem erunt efformanda. Ea itaque non vernaculo sed latino sermone erunt conscribenda, exceptis tamen excipiendis, nimirum articulis, interrogatoriis, responsionibus ad ea, et peritorum relationibus; praesertim vero decreta, et sententia, quae iuxta priscos mores erit conficienda, latina lingua exarabuntur. Praeterea cum a sacro Conc. Trid. *Sess. 24, cap. 20, de Ref. § Ad haec*, ac etiam a s. m. Bened. XIV *in cit. const. « Dei miseratione » § 4*, causarum matrimonialium cognitio quibusvis iudicibus inferioribus, non obstante quovis privilegio ac praescriptione, fuerit sublata, ac episcoporum tantum examini et iurisdictioni reservata etiam prae abbatibus vere nullius, licet cardinalitia dignitate fulgentibus iuxta S. Congregationis resolutiones, hinc tutius erit, ut nedum sententia proferatur, sed etiam acta processus per episcopum, vel per ecclesiasticam personam specialiter ab eo delegandam conficiantur.

Hisce praemissis, quoties aliquis ex coniugibus instantiam in scriptis porriget super nullitate matrimonii, episcopus iudicem, si velit, delegabit, deinde ipse, vel iudex delegatus citari mandabit defensorem matrimonii, quatenus in curia episcopali iam deputatus existat, sin minus, idoneum virum deputabit iis qualitatibus praestantem, quas superius memorata const. s. m. Bene-

dicti XIV requirit, eumque citari mandabit. Defensoris matrimonii erit praefixa die accedere ad praestandum iuramentum, se munus suum diligenter et incorrupte expleturum, et omnia voce ac scriptis deducturum, quae ad validitatem matrimonii sustinendam conferre poterunt. Praeterea hic defensor matrimonii citandus erit ad quaelibet acta, ne vitio nullitatis ipsa tabescant. Ipsi, qui pro Sacramenti validitate stat, semper et quandocumque acta processus, etsi nondum publicati, erunt communicanda, semper et quandocumque eius scripta erunt recipienda, ac novi termini eo flagitante erunt prorogandi, ut ea perficiat et exhibeat.

Praefinita die in citatione comparebit instans pro nullitate, et tunc defensor matrimonii tradet interrogatoria clausa, et obsignata cancellario seu notario, aperienda illo postulante ex iudicis decreto in actu examinis, super quibus interrogandus erit coniux instans pro nullitate. Iis ea addet etiam in actu examinis ex officio iudex, quae ex responsionibus magis apta conspiciet ad veritatem eruendam sive in declarationem responsionum datarum, sive super novis circumstantiis resultantibus, quod erit intelligendum etiam de aliis interrogatoriis, super quibus ceteri omnes de re instructi erunt examinandi.

Cum itaque advenerit statuta dies pars nullitatem matrimonii allegans comparebit, ut supra dictum, coram iudice, adstante defensore matrimonii et cancellario. Iudex deferet parti examinandae iuramentum de veritate dicenda, et deinde reserabit interrogatoria exhibita, ut supra dictum est, a defensore matrimonii, eaque singulatim proponet, audiet responsiones, easque dictabit cancellario.

Interim dum pars erit examinanda, ipse cancellarius

exscribet in processu primam interrogationem, et deinceps singulas ex ordine, post quas scribet responsiones a iudice dictandas. Si quod interrogatorium, ut superius monitum est, addatur ex officio a iudice vel a defensore matrimonii, cancellarius interrumpet ordinem progressivum, et adnotabit *interrogata ex officio*; et scripta interrogatione et responsione, reassumet ordinem progressivum interrogationum exhibitarum a defensore matrimonii.

Si examen una sessione absolvi non poterit, iudex illud suspendet, ac destinabit etiam diem et horam pro reassumptione et prosecutione, iisdem modo ac forma faciendae, ut supra dictum est. Absoluto examine cancellarius leget clara et intelligibili voce responsiones datas, facta examinato facultate variandi, et declarandi datas responsiones, prout ei libuerit. Tandem iudex deferat iuramentum eidem coniugi, se vera dixisse, atque nunquam ante publicationem processus se evulgaturum sive interrogationes propositas, sive responsiones datas. Deinde ipse subscribet, et si fuerit illiteratus per signum crucis; dein iudex et defensor validitatis matrimonii apponet suam subscriptionem, et cancellarius de actu rogabit.

Poterit pars examini subiecta vel illico post examen, vel etiam deinceps antequam publicetur processus, si velit, articulos proponere, super quibus etiam, citato defensore matrimonii, erit examinandus alter coniux, et quatenus etiam ab hoc articuli proponantur, erit iterum citandus coniux, qui primus fuerat interrogatus, et adstante defensore matrimonii, super articulis ab altero propositis audietur.

Haec norma quae data fuit pro instantis examine

servanda erit, congrua congruis referendo, in quovis alio examine.

Expleto examine illius coniugis qui actor fuit in promovenda nullitatis querela, sequitur examen alterius coniugis, quod erit conficiendum iisdem prorsus methodo ac lege, quae praescriptae fuerunt in praecedentibus paragraphis, ac sub iisdem interrogatoriis actori propositis, vel aliis additis, vel novis confectis prout defensor matrimonii in Domino censuerit.

Deinde procedendum erit ad examen *septimae manus*, hoc est septem propinquorum ex utroque latere ad formam Text. in cap. *Litterae vestrae: de frig. et malef.* Ut id facilius exequi iudex valeat defensor matrimonii citabit partem actricem, ut indicet septem sibi sanguine, vel affinitate coniunctos, si fieri possit, sin minus septem vicinos bonae famae. Singuli, audita prius lectura examinis, seu confessionis coniugis eos inducentis, erunt interrogandi, utrum perspectam habeant religionem et honestatem illius coniugis, ut propterea sibi verosimile sit, ac credant eum vera dixisse. Similiter instante defensore matrimonii citandus erit alter coniux, ut etiam ipse indicet septem propinquos vel affines, iisque deficientibus, septem vicinos bonae famae, qui ut supra dictum est deponant; seorsim erunt hi quatuordecim conflantes septimam manum examini subiiciendi designatis diebus et horis, delato prius iuramento singulis. Defensor matrimonii interrogatoria clausa exhibebit, ut superius dictum est.

Liberum erit coniugibus testes bonae famae ac de re instructos inducere, qui omnes seorsim et methodo hactenus praescripta erunt examini subiiciendi.

Si alios etiam defensor matrimonii ex actis iam confectis deprehendet de re instructos, hos etiam citabit,

ut examini subiiciantur. Si qui forsan absentes noscantur, qui comode ad civitatem accedere nequeant etiam ob distantiae sumptus, vel ad partis instantiam, vel, ea silente, ad instantiam defensoris matrimonii erunt ab episcopo illius dioecesis, in qua morantur, examinandi iuxta interrogatoria ab eodem defensore conficienda, ac clausa et obsignata transmittenda, deputato ab eodem episcopo altero idoneo viro, qui praestet requisitis in bulla saepius laudata s. m. Bened. XIV praescriptis, quique expleat munus defensoris validitatis matrimonii, et examini adsit.

Omnes vero testes, congrua congruis referendo, rogandi erunt praesertim quando initum fuerit matrimonium; utrum inter coniuges mutui amoris et benevolentiae signa intercesserint: quamdiu in eadem domo, vel civitate cohabitaverint; utrum innotuerit eos consummationi operam dedisse; an inde matrimonium consummatum censeretur; de causis consummationem impeditivis: de conquestionibus, quando et cum quibus factis, et cur nolint amplius in matrimonio permanere.

Si querela super impotentia versetur, interrogandi erunt periti physici, quos coniuges consuluerunt.

Praeterea quatenus querela super nullitate ex iis sit, ut solvi possit matrimonium, si coniuges illud non consummarunt tunc procedendum erit ad inspectionem corporis coniugum seorsim sequenti methodo perficiendam, instante praesertim defensore matrimonii.

Iudex praefiget terminum tam utrique coniugi, quam defensori matrimonii ad exhibendas notulas peritorum medicorum et chirurgorum confidentium, et diffidentium pro utriusque coniugis inspectione, congrua congruis referendo.

Exhibitis notulis a partibus iudex eliget quinque

peritos, tres scilicet medicos, et duos chirurgos ex his, in quibus partes consentiant, sin minus ex officio eos, qui tamen partibus non sint rationabiliter suspecti, deputabit; atque curabit, ut deputatio cadat super celebrioribus civitatis tum quoad scientiam, tum quoad religionem et honestatem, atque his peritis facultatem dabit recognoscendi corpus viri, adhibitis honestis mediis ad explorandam ipsius potentiam, nec non facultatem, quatenus non conveniant in prima inspectione, iterum accedendi. Atque in eodem decreto diem, horam et locum destinabit, in quibus periti accedent, ut inspectionem perficiant.

Designata die et hora, ad locum accedent iudex, defensor matrimonii, cancellarius, ac periti. Singuli ex peritis, ac seorsim corpus viri inspicient ea qua fieri poterit decentia, et factis experimentis, quae iuxta artem, non tamen illicitis, opportuna iudicabunt, singuli scriptam emittent relationem.

In inspectione, et relatione haec praecipue investiganda, et referenda erunt.

An adsint signa physice certa impotentiae deducta ex conformatione partium, aut ex aliquo vitio quod apparere poterit. An adsint signa, quae moralem certitudinem inducant impotentiae, et quatenus existant, quae sit huius impotentiae causa, utrum sit impotentia perpetua insanabilis, ac praecedens matrimonium, an signa impotentiae sint dubia vel aequivoca.

Peracta relatione a singulis seorsim, defensor matrimonii exhibebit interrogatoria clausa, sigillata, super quibus fieri debet examen peritorum, sibi que reservabit ius addendi alia interrogatoria, ac iterum ea ad examen revocandi. Si examen singulorum peritorum eadem die perfici nequiverit, iudex aliam diem desi-

gnabit, ut illud prosequatur. Uterque ex peritis tum ante examen iuramentum praestabit de veritate dicenda, tum post examen iuramento dicta confirmabit, sese propria manu subscribens, iudex, defensor validitatis matrimonii, et cancellarius se subscribent, qui actum rogabit.

Procedendum etiam erit ad inspectionem corporis mulieris. Iudex, ut supradictum est de peritis, tres saltem obstetrices deputabit, quae a duobus saltem peritis uno medico, et altero chirurgo, ut supra seligendis, sedulo erunt instruendae de recognoscendo visu et tactu in muliebrum inspectione. Statuta autem huius inspectionis die mulier erit traducenda ad domum honestae matronae pariter a iudice deputandae pro infrascripta praestanda personali adsistentia atque adstantibus semper tribus obstetricibus, et Matrona, immergenda erit in balneo aquae tepentis a peritis prius recognoscendo, quod sit aquae purae, quo in balneo per spatium saltem trium quadrantium horae unius permanere debet: quo tempore transacto, adstantibus semper et praesentibus matrona, et obstetricibus, statim, ne ullum spatium, aut momentum temporis mulieri detur, quo ad arctandum vas ullo medicamento, aut aliqua fraude uti queat, ad ipsius corporis inspectionem a singulis seorsim deveniendum erit, adstante semper et praesente matrona; qua in re perspicendum etiam, ut haec recognitio fiat tempore tantum diurno et in cubiculo luminoso, ut ex inspectione huiusmodi utrum mulier virgo sit, an violata et corrupta, adhibitis artis regulis, exactius deprehendatur.

Iudex, defensor matrimonii et cancellarius cum peritis, ut supra ad domum matronae accedent. Peracta hinc recognitione, seorsim singulae obstetrices referent

de virginitatis, aut corruptionis indiciis ab inspectione resultantibus, an certa et qualia supersint signa et argumenta intemerati aut corrupti claustrum virginalis, et an ulla fraus ad virginitatem simulandam adhiberi poterit. Deinde super his magis praecise deponent in responsionibus ad interrogatoria, quae clausa et obsignata exhibebit defensor validitatis matrimonii. Deinde formali examini erunt subiiciendi periti, quorum iudicium erit exquirendum super relatis et depositis ab obstetricibus. Tandem examen subire debet quoque matrona quoad praestitam toto balnei et recognitionis tempore adsistentiam, servatis quoad examen iis omnibus, quae superius dicta sunt, congrua tamen congruis referendo.

Quatenus defensori matrimonii nulla alia probatio exquirenda videatur, nullamque putet aliam iudex prae sua diligentia assumendam, finis imponetur probationum collectioni et publicabitur processus, edito super hoc decreto a iudice, factisque subscriptionibus ab eo, a defensore matrimonii, et a cancellario. Haec habenda methodus. Quae in actis continentur nemini, nec ipsis quidem coniugibus eorumque defensoribus erunt communicanda ante processus publicationem, uno excepto defensore matrimonii, cui libera semper et quando-cumque erit actorum inspectio et examen.

Locus deinde erit defensoribus. Liberum etiam erit defensori matrimonii post processus publicationem novas probationes exquirere, cum agat favore Sacramenti, et nunquam bina sententia nullitatis conformis transeat in rem iudicatam, ac reassumi causa possit etiam post initas novas nuptias a partibus, iuxta constitutionem saepius citatam *Dei miseratione*.

Omnibus absolutis, et cum nil amplius deducendum

censuerit defensor matrimonii, sententiam proferet episcopus.

Si haec matrimonii nullitas decreta fuerit, debet defensor matrimonii appellare iuxta citatam constitutionem, nec poterunt coniuges ad alia vota transire nisi post obtentam alteram sententiam conformem super nullitate, sub poenis contra polygamos constitutis in citata constitutione *Dei miseratione*. Deinde transmittenda erunt acta ab episcopo ad iudicem, ad quem provocatum fuit, in copia authentica, soluta per partem diligentioris competentis mercede cancellario ».

18. Post allatam hanc *Instructionem*, sequentis dubii resolutionem agnoscere non pigebit: quippe quae usui non difficillime esse poterit. Ea edita est in Treviren. *Dubium matrimonii*. Proposita eadem fuit primo per *summariam precum* die 18 Dec. 1852 per haec verba: « Exponit curiae Treviren. officialis, quod ipse operam pro viribus quidem navat, ut iuxta tramites benedictinae constitutionis « *Dei miseratione* » in omnibus adamussim procedatur, si quandoque contigerit causas matrimoniales, in quibus res apprime vertatur circa nullitatem ex non servata Tridentini forma scatenentem, ad ecclesiasticum tribunal deferri. Verum hinc, ait, potissimum difficultas est, cum aliquando telam iudicariam subeunt nuptiae, quae non solum ab ecclesiae benedictione, sed a nuda etiam forma essentiali omnimode et notorie alienae sunt, simul tamen grave in mora periculum et scandalum exhibent. Fieri, prosequitur, exempli gratia nequit, quin durius interdum, ne dicam inconsultius appareat, ut si nuptiae solo actu civili contractae, et eodem capite nullae a iudice primi gradus declaratae fuerint, altera conformis sententia sit expectanda, priusquam partes ad alia vota transire

valeant. Unde idem officialis huius Sacrae Congregationis oraculum supplex efflagitat, utrum nimirum *s. m. Benedicti XIV constitutio « Dei miseratione » de die 3 Novembris 1741, etiam quoad illas nuptias sit servanda, quae per se pro ecclesiasticis matrimoniis nullo pacto haberi queunt, ex eo quod neque in facie ecclesiae, neque alia in foro ecclesiae quomodocumque valida forma contractae fuere.*

Quoniam vero res haec magni esse momenti visa fuisset, adeoque maiorem disceptationem recipere, responsum prodiit « *Ponatur in folio.* » Iterum itaque controversia proposita est in plenis comitiis 29 Ianuarii 1853, cum hac dubii formula. « *An et quomodo observanda sit s. m. Benedicti XIV constit. « Dei miseratione » in casu?* » Eñi Patres rescripserunt « *In casu, prout proponitur, negative.* »

19. Maximae gravitatis est in re matrimoniali penes episcoporum curias ea pars, quae respicit liberum matrimonio iungendorum statum. Quamvis igitur S. C. Rom. et univ. Inquis. nunquam suas hac de re normas edere, et episcopis transmittere neglexerit, nihilominus cum eadem foliis, quae audiunt *volanti*, consignatae facillime deperditum ire possint, ea, quae sequuntur, adiicimus, ut earum conservationi atque etiam observantiae consulamus. Initium ponunt encyclicae eiusdem S. Ordinis literae, ad episcopales curias transmissae, prout sequitur.

« Debuerunt audire Eñi mei collegae, Inquisitores Generales, a quadam curia ecclesiastica non observari instructiones, olim ab hoc supremo S. Tribunali emanatas quoad examina testium, qui adsumuntur ad liberum matrimonio iungendorum statum comprobandum; ad obviandum igitur tali abusui, gravissimas postea pro-

ducturo consequentias feria IV, 21 Nov. anni proxime praeterlapsi decreverunt, ut ad omnes omnino curias episcopales instructiones praedictae renovatae transmitterentur. Ad talem finem iterum typis mandandum curarunt decretum datum a S. Congregatione generali feria V, 21 Augusti 1670, cui, uti decreti partes, annexae sunt instructiones supra memoratae.

« Iussu igitur EE. PP. transmittitur ad ... N... exemplar dicti decreti, tuam evocans vigilantiam et zelum, ut tuae curiae non modo diligentem observantiam ipsius decreti inculces, verum etiam aliarum legalitatum generalium; ut sunt, ne testes turmatim examinentur, ut iisdem examen ipsorum legatur, utque, quando ipsi rudes sunt, eorum signo crucis duo alii testes intersint.

« Persuasum cum sit S. Consessui, omnem te suscepturum esse curam, ut totum hoc diligenter adimpleatur, desiderat, ut ipsi annuntiare velis, an praesentem pagellam acceperis.

« Romae 25 Decembris 1827 ».

DE HUIUS CONCILII DECRETIS

Titulus unicus.

I. — Omnia et singula quae in hoc Provinciali Concilio a nobis praescripta sunt, praesertim ea quae ad disciplinam in nostra Provincia observandam attinent, ita sancire et munire volumus, ut eos omnes ad quos eorum observantia spectat, sub sanctae obedientiae praecepto ad ea exequenda et implenda perstringamus, sub poenis in ipsis Decretis contentis; et si in aliquibus non expressae fuerint, sub poenis a canonico iure statutis, vel iis deficientibus, sub illis quae unicuique huius Provinciae Episcopo, pro suo arbitrio et prudentia contra inobedientes et transgressores iniungendae et statuendae efficaciter videantur.

II. — Cum a Summo Pontifice Sixto V, per litteras diei 28 Octobris anni 1589, declaratum et praescriptum fuerit quod Provinciale Concilium Mexicanum tertium in vigore observandum foret (et usque nunc viget in universa mexicana regione), donec novum Provinciale Concilium celebraretur; et cum praeterea haec nova Provincia Antequerensis duobus ab hinc annis a Summo Pontifice Leone XIII feliciter regnante erecta fuerit, in qua initum et celebratum est hoc primum Provinciale Concilium; consequens duximus declarare et declaramus praedictum Concilium Mexicanum Tertium vigens tantum remanere in iis rebus in quibus expresse ita statuimus in hoc nostro, in ceteris vero derogatum iri; in iis autem rebus quae in hoc Antequerensi Concilio aut non continentur, aut